Tercio pncipalr circa fidem cosiderandaest pmaria mhesio. Nam fides in essendo est alijs vtutibo por. hoc aūt qdrupliciter pbo. scz rone. diuisione. autoritate similitudie.

Primo rone in gniali. sic. Cognitio pcedit affectionem. qe nihil diligit nisi cognitū. vt aug9 dicit. Inuisa diligere possumus. incognita aūt nequaqz sed fides est in cognitone. cetere aūt vtutes in affectone consistūt. g fides est alijs vtutibus prior.

Secdo pbo hoc idem rone in spāli. Et pmo. qp fides pcedat spez. sic. Spes non pt haberi de beatitudine nisi credat possibile. quia impossibile sb spe nō cadit. Credit aūt ee possibile bitudinē hre per fidem. g fides causat spem. Secdo qp fides caritatem causet et sic sit por ea tali rone ondo. Nam voluntas nō potest amore in deū tendere. vel non pt deum amare nisi intellectus rectā fidem habeat circa ipm. ergo fides caritatē causat et est por ea.

Secdo hoc idez pbo diuisione. sic. Nam fm aug9 in quodā fmone qtuor modis est aliqd pus altero scz eternitate. tpe. pfectone. origine. Primo quidem eternitate. et sic solus deus pcedit omia. Secdo tpe vt flos fructū. et sic fides non est alijs vtutibo por. imo omes vtutes sūt simul. eo qp oms vtutes simul dinitus infundunt. Tercio aliquid est prius altero pfectone vel electone. vt fructus pcedit florem. et hoc mō fides non est por. imo caritas est prior fide et spe. eo qp fides et spes perficiunt p caritatē que est mater z radix oim vtutū. Vel sicut ordine pfectōis forma est por materia. z pfectum impfecto vt actus potentia. sic caritas ē por fide et spe. eo qp tam fides qz spes formant z perficiūt p caritatē. Quarto mō aliqd ē prior altero origine. sic sonus pcedit cantū. et lux pcedit splendorem. et hoc modo fides pcedit spem et caritatem sicut materia formā. potētia actum. impfectum pfectum.

Tercio pbo hoc idem autoritate. Nam apls ad hebre. xj. dicit. qp fides est substantia sperandarez. sba habz rōnez pmi. g fides est por inter vtutes.

Quarto pbo hoc idem silitudine fundamenti. sic. Materialiter loqndo fundamentū dupliciter est pus alijs. scz qntū ad ordinē. et qntum ad vtutem. Primo qntū ad ordinē. qe fundamentum pcedit alias partes. Secdo qntum ad vtutem. qe fundamentū sustentat totū edificiū quorz vtrūqz p similitudinē muenit in fide. Primum est. qe fides omibus alijs vtutibus naturaliter por est. Secdm ē quia alie vtutes in ipa firmant. qe sine fide impossibile est deo placere. vt dicit apls ad hebre. xj.

Nbi nota. qp fides. fortitudo. hūilitas. et timor dicunt fundamentū esse diuersis modis. Primo em fides dr fundamentū. rōne qre Req. sup immediate. Secdo fortitudo dr fundamentū qntum ad altez. scz mqntum spūale edificiū contra aduersa firmū reddit. Tercio humilitas dr esse spūale fundamentū ontra pspera. que sūt occasio culpe. Quarto timor dr esse spūale fundamentū contra culpā. quia timor dei expellit pcm. Ecc. j. Nec bēs tho. secda secde. q. iiij. arti. vij. Et pma secde. q. lxij. arti. iiij. Et tercio scrip. sen. di. xxxiij. arti. v.

Qz pmus actg fidei interior est crede. Ca. iiij

Ides. Circa fidem adhuc considerare possumus tria. scilicz actum. meritū. pfectum.

Primo actum. Nam triplex ē actus fidei. scz voluntaria cordis assensio. publica oris confessio. salutifera mortis suspectio. Primus actus fidei est volūtaria cordis assensio. ita dicit apls ad ro. x. Corde credit ad iusticiam. Qd vbum augustin9 ibidē in glo. tribus modis exponit. Primo sic. Corde credit ad iusticiā. id est vere credere dat salutē. eo qp dat iusticiā que est cā salutis. Secdo sic. Corde credit ad iusticiam. id est p fidez cordis iustificatur aliqs. id est de impio fit pius. d peccatore fit iust9. Tercio sic. Corde credit z c. id est volūtarie credit. qe cetera sicut intrare ecclesiā. accedere ad altare et similia pt homo nolēs et non nolens. Crede aūt non potest nisi volens.

Ad maiorem tn euidentiā pdictorz nota hic tria. s. qd sit fidei actus. quis respectus. qd modus.

Primo qd sit fidei actus. s. crede. Nam bēs aug9 sup illo vbo apli. ij. ad corz. iij. Non sumus sufficientes cogitare aliqd a nobis sicut ex nob. sz sufficientia nra ex deo est. sic dicit. Crede nihil aliud ē qz cum assensione cogitare. Et vt intellectū huius autoritatis possimus scire notare debemus sex.

Primū est quid sit assensus. et qd consensus. Nam assensus dr determiatio cognitōis ad aliqd. quaz cognitōem vel determiatōem cognitōis aliqd nō pcedit. Consensus vo dr determiatio voluntatis ad vnū qui psupponit cognitōem cū qua simul sētit dum in illud tendit. qd ratō bonum iudicat. ita qp assentire dr esse intellectus. cōsentire volūtatis. Nec bēus tho. secda secde. q. ij. arti. i. in solu. iij. argu. Et tercio scri. sen. di. xxiij. arti. ij. q. i. ī so. j. ar.

Secdm est. qp assentire vel dissentire non inuenit in pma opatone intellectus que est in cōplexorū vel simpliciū apprehensio. eo qp in tali opatōe nō inuenit verz vel falsum. sed in alia opatone qua intellectus cōponit et diuidit. Et similit fides nō inuenit in pma opatone sz in secda. eo qp fides habz assensum q est determiata acceptatō alterius partis ontradictōis. Qui em assentit intellectui ad alterā partē ontradictōis sed determiat. vbi sup imediate. q. j. ī corz. q.

Terciū est. qp cogitatio importat discursū rōnis. qe cogitare est simul coagitare. cogitare aūt triplici ter pt sumi. Vno modo cōmuniter p qlibz actuali considerato intellectus. vt augus. accipit. xiiij. de trinitate. vbi dicit. Hāc nūc intelligentiā quā intelligim9 cogitantes. Alio mō ppie p actuali cōsideratone intellectus q est cum qu adaz inqsitone aimi deliberantis nōdum pfecti per plenam visionem vel certitudinem veritatis.

vt dicit aug9 . xv . de trinitate . vbi dicit . Qꝑ dei filius non cogitatio dicit . ſz verbū dei . Tercio modo accipit cogitare ꝑ actu vtutis cogitatiue . Quō aūt act9 ad intellectū ꝓtinētes ſe habeāt ad cogitatōem et aſſenſum ſtatim patebit . Hec bēus tho . ſcēda . ñ . q . ñ . arti . j . ī cor . q . ¶ Quartū eſt q̄s ordo eſt inter cogitare et aſſentire . Nam aliqñ aſſenſus eſt ſine cogitatōne . vt ꝓtz ī intelligente . Intelligens em̄ aſſenſuz ſine cogitatōe hē . qꝑ intellect9 eſt ꝓncipioꝝ quo vnuſquiſq; ſtatim ꝑbat audita ſm boeciū in libro de ebdoma . Aliqñ cogitatio eſt ante aſſenſū vt in ſciente . Nam ſciens ⁊ aſſenſū et cogitatōez hē . ſz non cogitatōem cū aſſenſu . ſed cogitatōem añ aſſenſum . Dubitās aūt nihil hē de aſſenſu ſz cogitatōem ſolū habz . quia in neutram partem declinat . Suſpicās aūt eſt qui cogitatōez hñs abſq; firma aſſenſione ī vnā partē magis declinat aliquo leui ſigno . Neſciēs aūt neq; aſſenſū neq; cogitatōem habet . Aliqñ cogitatō eſt ſine aſſenſu ꝑfecto vt in opināte . opinās aūt hē cogitationem ſine aſſenſu ꝑfecto . Aliqñ neq; aſſenſus neq; cogitatio eſt vt in neſciente . Aliqñ vero et aſſenſus ſimul et cogitatio . vt ī credēte . nā credens ſimul hē aſſenſū et cogitatōem . Hec bēus tho . ſcēda ſcē . q . ñ . arti . j . in coꝛ . q . Et tercio ſcrip . ſen . di . xxxiij . arti . ñ . q . j . in coꝛ . q . iuxta finē . ¶ Quintū eſt . qꝑ fides conſiſtit media inter duas cogitatōes quaꝝ vna volūtatē inclinat ad ēdēdū . ⁊ hec cogitatio p̄cedit fidem . Alia vero cogitatio tendit ad intellectū eoꝝ que iam credit . et hꝫ ē ſimul cū aſſenſu fidei . tercio ſcrip . ſen . di . xxiij . arti . ñ . q . j . in ſolu . ñ . ar . ¶ Sextū eſt . qꝑ aſſentire veritati tribo mōis contingit . Primo mō aſſentit q̄s veritati . q̄a ſic ei apparet et ſic eſt opinās . Scēdo mō aſſentit q̄s veritati . qꝑ ſm veritatē videt ita eſſe . et ſic eſt ſciens . Tercio mō aſſentit q̄s vitati . nō quia videt ita eē ſz qꝑ habz ydoneū teſtimoniū qd ꝓtinet ad fidē ſiue credētē . ¶ Prim9 aſſenſus q̄ eſt opinōis hē formidinē ex parte aſſentientis . ſz apparentiā quādā ex parte rei cui aſſentit . Scēdus aſſenſus qui ē ſcientie hē ſecuritatē ex parte aſſentientis . et euidentiaz ex ꝓte vitatis cui aſſentit . ¶ Tercius aſſenſus q̄ ē fidei hē ſecuritatē ex ꝓte aſſentientis qui non dubitat ſz eſt certus . defectū vero euidentie habz ex parte veritatis cui aſſentit . Hec bēus tho . vbi ſup̄ .

¶ Credere eſt aſſentire credito . ¶ Ca . v .

Secūdo videndū eſt q̄d ſit fidei reſpectus Nā act9 interior fidei qui eſt credere reſpicit ipm creditum . vñ ſicut potētia declarat vel manifeſtat ꝑ actū . et actus ꝑ obiectuz . ita credere ꝑ creditū . Eſt aūt creditū ens cogitabile ſup̄ rōnez p̄mū cui ꝓpter ſe dat aſſenſus In hꝫ qꝑ dicit ſup̄ rationem . ſepatur ab his quorum eſt credulitas ſm rōnem . vt eſt in p̄ncipijs ſcientiarū In hoc aūt qꝑ dicit p̄mū . ſepatur ab his q̄ ſunt creature . In hꝫ aūt qd dr . cui dat aſſenſus ꝓpt ſe . ht ſepatio ab illa cogmitōne que poteſt eſſe per viam ratōnis de hiꝭ que ſūt ſup̄ rōnem . Credere ergo ē aſſentire credito p̄mo enti ſup̄ rōem ꝓpter ſe .

Eſt aūt notandū . qꝑ actus fidei interior eſt credere deum . credere deo . credere in deuz . vt aug9 dicit ſup iohem . Et in libro de vbis dñi . et ſup illo vbo apoſ . ad ro . iiij . credenti autē in eum q̄ uſtificat impiū reputabitur fides . vbi augſtin9 ī glo. ſa . Non enim cōtinuo qui credit ei credit in eū . nā demones credebant ei . ſz non credebant in eum . et nos credimus paulo et petro . ſz non in paulum et petrum . Dr aūt actus ſcz credere deum deo in deuz non ſūt diuiſi actus fidei . ſed vnus et idem act9 cōpletus fidei hñs diuiſuz reſpectū ad obiectum fidei . qd ſic ꝓtz . ¶ Primo em̄ credere deuz eſt actus fidei vel intellectus qui terminatur ad vnū . Nam obiectum fidei eſt deus ſm qꝑ in ſe conſiderat . vel aliqd circa ipm vel ab ipo . q̄muis em̄ deum eſſe ſimpliciter poſſit demonſtrari . tamē deū eſſe trinū et vnū et alia hui9 mōi ſm que eſt actus fidei . ſcz credē deū demonſtrari non poteſt . ¶ Scēdo credere deo eſt actus fidei ſm qꝑ ratō inclinat voluntatem ad aſſentiendū deo . Ratio aūt q̄re volūtas inclinat ad aſſentiendum his que nō videt eſt . qꝑ deus ea dicit . Sicut homo in his que non vidit credit teſtimonio alicui9 boni viri qui vidit que ipe nō vidit . ſic homo inducit ad credendū ꝑ ea que dicta ſūt a deo et miraculis cōfirmata . Similit fidel credit homi de his que ſunt fidei . non quia homo . ſed inq̄ntuz deus in eo loquitur . qd ex certis experimētis ⁊ miraculis colligere poteſt . Infidelis autē non credit deo in homīe loquēti . ¶ Tercio ſcz credere in deuz eſt actus intellectus ſm qꝑ intellect9 determinatur a voluntate . vnde act9 fidei hoc modo eſt credere in deum . id eſt amando in deum tendere . Sicut enim amare deum ſimpliciter eſt actus caritatis . ita amando credere eſt actus fidei ꝑ caritatē mote ad actum ſuū . Hec bēus tho . tercio ſcri . ſen . di . xxiij . arti . ñ . q . ñ . ī coꝛ . q . et in ſolu . iij . ar . et . iiij . In ſcēda vero ſcēde dicit . q . ñ . arti . ñ . in corpe . q . Qꝑ credere deū eſt materiale obiectum intellectus . Credere deo eſt ſicut obiectum formale quod eſt veritas prima . Credere in deum eſt per amorem credere in veritatem p̄mam . Beatus aūt auguſ. ſuper illo verbo iacobi ſcēdo . Tu credis quoniam vnus eſt deus bēne facis ſic dicit . Credē denm eſt credē qꝑ deꝰ ſit . Credē deo ē credē ꝓa eē q̄ deꝰ dicē Credē ī deū ē tendē ī illū ꝑ caritatē . Et hꝫ ē act9 fidei quē a nob exigit deꝰ . duo p̄ma nō ſūt meritoria ſine vltimo . Alio mō vba aug9 pnt ſic expōi Deꝰ conſiderat actu fidei q̄ ē credē tribo mōis . ſ . vt vitas . vt potiī . vt bōitas . ¶ Prio mō ſi conſiderat vt vitas . ſic credē do ē ī reſpectu ad vitatē . ſ . credere eē vera q̄ deꝰ dicit . ¶ Scēdo mō ſi deꝰ conſiderat vt potiī l' vtuoſitas . ſic ē credē deū . ſcz eē omipotētē ē atoꝛē et hꝰ mōi ¶ Tercio mō ſi conſiderat deꝰ vt bōitas . ſic ē credē ī deū . id ē ī eꝰ bōitatē tendē ꝑ amoꝛē . ¶ Qꝑ q̄tuoꝛ ſūt effect9 fidei . ¶ Ca . vj

Tercio videndũ est q̃s sit modus vel effectꝰ fidei. Sũt enim q̃tuor q̃ fidei informate caritate attribuunt. Primũ ê credẽdo amare. Secũm ê credẽdo ĩ deũ ire. Terciũ ê credẽdo ei adherere. Quartũ est credendo membris suis incorpari. Ratõ aũt huiꝰ est ista. Nam ista q̃tuor ad fidem ptinẽt fm ordinẽ ad volũtatẽ. Volũtas aũt est finis. Ad consecutõem aũt vltimi finis q̃tuor exigunt. scz affectio. inclinatio. adeptio. participatio. Primo enim ad consecutõem finis exigit affectõ vel dilectio finis. nisi enim quis diligẽt deum nunq̃ sequeret eum. et ꝓpter hoc ꝑmus actꝰ ꝑfecte fidei est credẽdo amare. Secũdo reqrit inclinatio vl motio. nisi enim quis diligeret deum nunq̃ moueret vel iret ad eum. Nam ex amore finis aliquis mouet ad finẽ. et ideo secũdus actus formate fidei ê credendo ĩ deũ ire. Tercio reqrit diũctio l adeptõ. nisi enim quis inclinaret vel moueret in deũ nunq̃ deo diungeret. Et ideo cum ad hoc aliquis mouet ad finem vt coniungatur fini. vñ tercius actus fidei ê credẽdo ei adherere. Quarto reqritur participatõ vel cõmunio. Nam ex cõunctõe et adeptõne finis vel dei aliquis in participatõem l cõmunionẽ ꝑfectõnis finis ꝑducit. Et ideo quartus actus fidei formate est credendo mẽbris eius ĩcorpari. Nam vt dicit aplus ad gala. v. Fides est opans scz q̃tuor supdicta ꝑ dilectõem. Hec btus tho. tercio scrip. sen. di. xxiij. arti. ij. q. ij. in solu. v. ar. ꝑ totũ. Dñ ad hꝰ q aliq̃s sit btus oportz q habeat in se q̃tuor que fidei formate ꝛueniunt. Primũ est. q credẽdo ĩ deuz deũ diligat. Secũm ê q credendo in deũ ad deũ tendat vel vadat. Tercium est. q credendo in deum deo adhereat. Quartum est. q credendo in deũ ĩ deo ⁊ in membris suis reqescat. Ad maiorem tñ euidentiã ꝑdictorũ tã in hoc capitulo q̃ in supioribus nota hic q̃tuor.

Primũ est. q sentire. assentire. cõsẽtire veritati prime que deus ê talit distinguunt. Quia sentire ꝑ accipe de veritate qm̃ est. qõ facit demõ. Assentire vo ꝑ accipe de vitate. qm̃ est ad ipam remote vel distanter inclinari. qõ ꝑ facẽ fidelis peccator. Cõsẽtire vo ꝑ accipe de veritate qm̃ est. ⁊ ipi veritati amore coiungi. qõ facit fidelis existens in caritate. ita q fides demonis hẽ in suo credẽ sentire ꝑme veritati. sz non hẽ assentire vel consentire. Fides vero informis scz homis existentis ĩ pcto mortali hẽ sentire de ꝑma veritate et assentire ꝑme veritati. sz nõ habz consẽtire cũ careat caritate. Fides vo formata que est homis exntis in caritate ĩ suo credere habet hec. scz sentire et consentire. sz nõ assentire. q̃a non a remotis inclinat ĩ deũ vt facit peccator. sed immediate. qꝛ ꝑ caritatez diungit deo. Secundũ est. q iste due ꝓpositõnes in et ad sic distinguunt. quia ad dicit remotũ. sed in dicit ꝓximũ. vñ cũ sumus ꝓximi non dicimꝰ ire ad domũ. sed ire in domũ. Cũ aũt sumus remoti dicimus ire ad domum. A simili fide formata et perfecta caritate dicimꝰ ire in deũ. fide vero informi ꝓut est in hoibo pcatoribus dicimꝰ tendẽ vel ire ad deum. Tercium est. q ex fide demonis est cogitatio cum sensu veritatis. non aũt cũ assensu vel consensu. Ex fide pcatoris ê cogitatõ ꝑme vitatis cũ sensu ⁊ assensu. Ex fide vo formata caritate qualis ê iusti hois. est cogitatio ꝑme veritatis cum sensu et consensu.

Quartũ est. q ꝑma veritas que deus est ꝑ considerari duobo modis. scz vt veritas et vt bonitas. Primo enim mõ si consideret ꝑma vitas vt bonitas dyabolus dissentit a veritate. ⁊ istud dissentire nõ est discredere veritati. sz discordare vel nõ consentire veritati. Secũdo mõ si ꝑma veritas considerat vt ꝑma veritas: ꝑ accipi veritas vt lucens vel vt argens fm aguꝰ. Si accipiat veritas ꝑma vt arguens sic dyabolus dissentit veritati. qõ quidẽ dissentire non est discredẽ sz displicere. displicet enim ei veritas qꝛ ipm offendit. Si vero accipiat veritas vt lucens. sic dr dyabolus non dissentire. sed ex hꝰ q non dissentit non ponitur vel non dr assentire vel cõsentire. Et ê exemplũ in oculo. egro q̃ sentiens lucem nõ dissentit a luce vt lucẽte. sed dissentit ab ea vt offendẽte. Qꝛ actus fidei est manifesta oris confessio fm apostolũ. Ca. vij.

Secũdus actus fidei est publica vel manifesta oris ꝛfessio. Sicut enim interior cõceptus eorũ que sũt fidei est actus fidei. ita etiã exterior ꝛfessio. Hec btus tho. secũda secũde. q. iij. arti. ꝑmo in cor. q. in fine. Ubi nota. q confiteri fidem publice non semp nec in quolibz loco est de necessitate salutis. sz tpe et loco suo. Si enim de manifesta ꝛfessione fidei absq̃ honore dei et vtilitate fidei vel fideliũ turbatio vel scandalũ infideliũ oriatur non est laudabile nec necesse in tali casu fidem publice ꝛfiteri. Unde dicit dñs math. vij. Nolite scm̃ dare camibo neq̃ margaritas proꝗcere ante porcos ne forte cõculcent pedibus suis. et canes ꝛuersi disrumpant vos. Que vba christ. sic exponit. Nolite scm̃. id est eucaristiã et alia eccĩastica sacramẽta dare. et multo magis nolite vendere camibo. id est hereticis et detractoribus. q. d. Mãdaui vobis diligere inimicos et bnfacere eis de vestris corpalibo bonis. nõ tamẽ de spũalibo meis passus sum. qm̃ in natura vobiscũ cõmunes sũt ⁊ deꝰ corpalia bnficia etiam indignis ꝑstat. nõ aũt gias spũales. Et sbdit. neq̃ margaritas ante porcos. vbi sic dicit christ. Margarite sũt misteria veritatis. quia sic margarite inclusse conchis posite sũt in medio maris. sic et misteria in libris inclusa posita sũt in altitudine sensuꝰ scripturaꝝ. vult ergo dicere. q sactũ id ê sacmentũ et margarite. id est veritatis misteria. nõ sũt tradenda camibo. id est hereticis et detractoribo et impugnatoribo veritatis. Et porcis. id est ꝛtemptoribo veritatis. et sbdit causã Ne forte ꝛculcent pedibo suis scz intellectu et affectu. et disrumpãt vos scz deꝑhendẽdo blasphemando et simplicitatẽ fidei impugnãdo. Quãdo autem

necessitas vel vtilitas hoc exposcit. nõ debz qs esse
ostentus vt fidem verã in corde habeat et deo oiun-
gat p fidez. sz debet fidẽ publice ofiteri. Qñ si aliqs
interrogatus de fide tacet et ex hoc crederet. vel q
nõ haberet fidẽ. vel q fides nõ esset vera. vel alij per
eius tacitnitatẽ auterẽt a fide. In his casibz cõfes-
sio fidi ẽ de necitate salutis. ita q interrogatꝰ ꝟ fide
tenet fidẽ publice ofiteri ꝓter qtuor causas. Prima
est vt deus honoret. Secda est vt fides defendat.
Tercia est vt ꝓximus edificet. Quarta est vt in-
fidelis ofundat. Hec btus tho. secda sede. q. iij. ar.
j. et. ij. in cor. q. et in so. argumentorũ. Qꝟ btus
tho. cõfirmat autoritate apos. ad ro. x. dicentis.
Corde aũ fit ofessio ad salutẽ. Que vba aug9 expo-
nẽs vt ptz in glo. sic dicit. De radice cordis osur-
git cõfessio. confiteri emz est dicere qd sit in corde
si em̃ aliud est in corde aliud ẽ in ore. loqui est nõ
confiteri. qꝟ ergo est in corde debet esse in ore. qa
non sine causa fit signũ crucis ĩ fronte. id est in se
de pudoris. ne scz christian9 christi obprobria eru-
bescat. pcẽm g fuit petro ore negare cũ corde. Et
subdit. Discedat g mala verecundia. accedat salu
bris ofessio. nõ erubescamus de christi noie. Insul
tet nob qꝫ credimus in crucifixũ. qsi plane dico ĩ
occisum. Sz hoc in illo occisũ est qꝟ sumpsit ꝟ me
non qꝟ fecit in me. ¶ Qꝫ sustinere mortez
p christo est pfectõis maxime actus. ¶ Ca. viij.

Tercius actus fidei ẽ salutifera mortis su-
sceptio. Vbi nota. q tolerare mortem
non est fm se laudabile. sz soluz mq̃ntum
ordinat ad aliqꝟ bonum qꝟ osistit in actu alicuius
virtutis. puta ad fidem vel ad dilectõnem dei. Hec
btus tho. secda sede. q. cxxiij. arti. iij. in cor. q. in
pncipio. Sustinere aũt martirium est actus triũ
vtutũ. caritatis vt impantis. fortitudis vt elicien
tis. fidei vt testificantis. ¶ Primo sustinere ꝓter
christũ mortẽ seu martiriũ est actus caritatis ut im
peratis. Nam pmum motuũ ad tolerãdum mortẽ
est amor caritatis ex quo martiriũ fit meritoriũ sic
qlibet actus virtutis. vbi sup arti. ij. in so. ij. ar.
Ex defectu aũt caritatis mors non est meritoria.
ita dicit apos. pme ad cor. xiij. Si tradidero non
tm̃ mea sed etiã corpus meũ combustiom̃. caritatẽ
aũt nõ habeã. mihil mihi pdest ad vitã eternã obti
nendã. et si multũ psit alijs. ¶ Qꝫ aũt sustinẽ mor
tẽ ꝓter christũ sit maxime pfectõis actus tripli-
citer pbo. scz rõne. similitudie. autoritate. ¶ Pri-
mo rõne. sic. Quãto quis rem magis amatã con
temnit. et rẽ magis odiosã eligit pati. tãto magis
videt eẽ pfect9 ĩ caritate. Inter omia aũt bona ho
mo maxime amat vitaz. et ecõtrario maxime odit
mortem. g martirum inter omes hũanos actus
est pfectior. q. signũ maxime caritatis. ¶ Secdo
pbo hoc idem aut oritate io. xv. Maiorem hac dile
ctõem nemo habet. id est maius signũ dilectõis l'
maiorẽ effectũ dilectõis nemo habet. vt animam
suã ponat quis p suis amicis. maiorẽ habuit xps
qui p inimicis animã suam posuit. ¶ Tercio pbo
hoc idem similitudine. Nam actus maxime pfectõ
is videt esse q aliquis supiori obediat ꝓter chri-
stum. sz qui mortem sustinet ꝓt christuz hoc facit
sicut fecit saluator volens esse obediens pri. vt dr
ad philipñ. ij. Factus est obediens vsqꝫ ad mortẽ
g rẽ. vbi sup. q. cxxiij. arti. iij. in cor. q. et in so.
ij. ar. Re. infra. obediẽtia. ¶ Secdo sustinẽ mar-
tirium est actus fortitudis vt elicientis. sic em̃ for
titudo ciuilis firmat animũ homis in iusticia hũa-
na ꝓter cuiꝰ ofuatõem mortis picula sustinet. ita
etiã fortitudo gtuita firmat animuz homis in bono
iusticie dei. que est p fidẽ iesu christi. vt dicit apos.
ad ro. ij. vbi sup arti. ij. in so. j. ar. Re. infra forti
tudo. ¶ Tercio sustinere martirium est actus fidei
vt testificãtis. Nam ad veritatẽ fidei nõ solum per
tinet ipa credulitas cordis sz etiã exterior ptesta-
tio. que quidẽ non solũ fit p vba. sz etiã p facta q̃-
bus aliqs habere fidem se oñdit. ita dr iacobi. ij.
Ego ostendã tibi ex operibz fidẽ meam. Cuiꝰ con
trariũ dicit de quibus dã ad titũ pmo. Confitẽt. s.
ore se nosse deũ tanqꝫ simulatores. factis autẽ ne-
gant. Gen. xxvij. Vox quidẽ vox iacob est. ma-
nus aũt manꝰ sũt esau. Btus aũt augꝰ vba apo-
stoli. s. confitet rẽ. duobz modis exponit. ¶ Pri-
sic. Qui verbis cõfitẽt christũ et factis negat anti
xps est. multos inuenimus antichristos qui non
verbis sed factis negant. ¶ Secdo sic. Adiũgite re
cte fidei vitam rectã vt christum ofiteami et verbis
vera docendo. et factis bene viuẽdo. Nam si cõfite
mi verbis z nõ factis. talis est fides demonior. vbi
sup. q. cxxiij. ¶ Qꝫ credere est meritoriũ
et quare. ¶ Capitulum nonum.

Secũdo pncipaliꝰ circa fidẽ osiderare debe
mꝰ merituz. Nã crede his q nõ videmꝰ
respectu qrũ ẽ fides est laudabile et meri
toriu. H aũt multipliꝰ. pbo scz autoritate rõne simi
litudie. ¶ Prio rõe sic. Omis actꝰ q sbijcit li. ar.
moto a ꝟo p grãm et relato in deũ ẽ meritorius. sz
crede ẽ actꝰ intellectꝰ assentiẽtis vitati dine ex im-
perio volũtatis mote a ꝟo p grãm. et sic sbiacet li.
arbitrio ĩ ordie ad deũ. g actus fidei est meritorꝰ
Hec. b. t. secda. ij. q. ij. arti. ix. ĩ cor. q. p totuz.
Ad maiorẽ tñ euidẽtiã rõis pdicte nota. q ad fidẽ
hñdaz ẽ qdruplex inductiuũ. scz miraculũ odito-
ris. documẽtũ pdicatoris. quor duor nullũ ẽ suf
ficiẽs cã. eo q videtiũ vnũ et idẽ miraculũ et audi
entiũ vnũ et eundẽ fmonẽ qdaz credũt et qdaz ñ
Et iõ oz pter hec duo alia duo ponẽ. scz arbitriuz
libtatis. z auxiliũ spiratoris Ex his duobz pcipue
actꝰ fidei ẽ meritorius. Nam assensus q est pnci-
palis actus fidei est nõ solum a libero arbitrio qꝟ
ex se non sufficit vt ponebant pelagiani. sed pnci-
paliter est a deo interius mouente p grãm. vbi su
pra. q. vj. arti. j. in cor. q. p totum. Re. infra. grã
¶ Secda ratio quare actus fidei est meritorius est
talis. Omis actꝰ vtutis est meritoriꝰ z laudabilis.

ffides

sed credere est actus fidei que est vtus. g̃ credere
est laudabile et meritoriũ. Re. infra. vtus. ¶ Se-
cũdo pro hoc idem similitudie. sic. Sic enim considera
tio actualis scientie est meritoria. tum ratõne liber
tatis arbitrij. qe in pate homis est considerare et nõ
considerare. tũ rõne finis ex parte caritatis. vt si cõ
siderato scientie referat ad honorem dei vel ad vtili
tatem pximi. sic potest eẽ meritorius vtroqz mõ.
vbi sup. q. ij. arti. ix. in solu. ij. ar. Btus aũt au-
gustinus probat hoc idem sup iohem similitudine ra
dicis dicens. Sicut in radice arboris nulla prius
apparet pulcritudo. z tñ quidqd est in arbore pul-
critudis vel decoris ex illa procedit. Sic ex fidei hũi
litate quidqd meriti. quidqd bitudis aima suscep-
tura ẽ ex fidei fundamẽto procedit. ¶ Tercio pro
hoc idem autoritate. io. xx. Bti qui nõ viderunt z
crediderunt. Ex quo vbo talem rõnez formo. Pre
mium non debet nisi merito. sz bitudo est vltimuz
et pfectũ pmiũ. g̃ zc. ¶ Est ergo sciendũ. qz tria
gria homi mueniunt vt dicit hugo de scto victore
in sentencijs suis. Quida enim fideles sũt q̃ sola pie
tate crede eligũt. qd tñ vtz sit credendum vel non.
rõne nõ comphendũt. Alij puritate cordis et mũ-
da conscia interius ia gustare incipiũt qd fide cre-
diderunt. Alij vero rõne approbãt qd fide credũt.
In pmis sola pietas facit electõnem. In secis pu-
ritas intelligentie apprehendit certitudinẽ. In ter-
cijs rõ adiungit approbatõem. Et ponit exemplũ
Pagani in plures vnitate dinitatis scindũt. Judei
saluatorẽ nõ recognoscũt. In his omib mens fi-
delis fluctuat. et nisi pietate teneret fortassis abie
cta veritate falsitatez sequeret. Ex quib vbis pẽ
elici qz ratõ adducta ad ea que sũt fidei qñqz dimi
nuit meritũ qñqz auget. ¶ Ad cuius euidentiaz no
ta q̃nqz. ¶ Primuz est. qz rõ hũana ad ea que sũt
fidei potest se hre ad volũtatẽ credentis duplicit.
Vno modo sicut pcedens volũtatẽ credẽtis. puta
cũ quis nõ vult crede. vel cũ quis nõ hẽ promptã
voluntatẽ credendi. nisi rõne hũana induceret. et
tũc ratõ hũana diminuit meritũ. vt dicit grego.
in quadã omelia. Fides non habz meritũ cui ratõ
hũana pbet expimentũ. Secdo vo mõ ratõ hũana
se hẽ ad volũtatẽ credentis. vt sequẽs voluntatem
credentis. puta cũ homo hẽ pmptã voluntatẽ ad
credendũ. et ex hoc diligit veritatẽ creditã z super
ea cogitat et amplectit si quas ratõnes ad hoc in
uenire potest. tũc rõ hũana meritũ fidei nõ exclu-
dit. sed est signum maioris meriti. Nec btus tho.
secda. ij. q. ij. arti. x. i corp. ¶ Secdm ẽ. qz ea que
sũt fidei et si sup rõnem sũt. non tñ contra rõnem
Et ideo querẽ ea que sũt sup rõnem nõ est vitupa
bile sed laudabile. qe homo debz se ad dina erigere
q̃ntũ potest. vt dicit phus q̃rto ethicoz. Nec bts
tho. tercio scrip. sen. di. xxiij. arti. iij. q. ij. in so.
ij. ar. ¶ Terciũ est. qz ratõ naturalis i his que sũt
fidei dupliciter pẽ induci. vel cũ fide vel cont fidem
Rõ aũt que sm fidẽ inducit potest augẽ meritum
inq̃ntum facit voluntatẽ magis pmptam ad cre-
denduz. Ratio aũt inducta contra fidem addit dif
ficultatẽ actus. et p sequens auget meritm. Vnde
manente eadem voluntate credẽdi magis meretur
ille qui credit illud ad quod videt multas rõnes i
contrariũ. q̃m qui eas non videt. Sicut qui tem-
ptat vehemẽtius ad luxuriã si resistit equali volun-
tate magis meret. vbi sup immediate. q. iij. i cor.
q. ¶ Quartum est. qz magis meret ille qui credit
sine rõne vel psuasione. q̃m ille qui rõnez vel psua
sionẽ querit manente eadẽ voluntate credẽdi. qd
pro triplici rõne. ¶ Prima est talis. Sicut affect9
rõnalis debet sume bonitati dignum amorem. ita in
tellect9 sume veritati dignã credulitatẽ. Si ergo
nõ est digna dilectõ bo qua diligit eius bonitas so
lum ppter vtilitatem. ita eadẽ rõne nõ erit digna
deo credulitas qua assentit pme veritati soluz ppt
rõnis pbatõnem vel psuasionez. ¶ Secda ratõ est
talis. Sic enim aliud ẽ diligẽ aliqz ex suis meritis si
ue rõne beneficij vel vtilitatis ppie. aliud vero di
ligere ipm sine meritis ex sola vtute et gra diligẽ-
tis. Sic aliud est crede ex pbabilitate vel euiden-
tia ipius credibilis. aliud ex vtute credentis qd ẽ
maioris meriti. ¶ Tercia ratõ est talis. nõ ẽ minoris
vtutis crede improbabile q̃m improbũ diligẽ. Si
g̃ ex caritate improbo vel inimicus diligit. g̃ ex fi-
de salutari sine pbatõne et rõnis psuasione impro
babili vitati credit. ¶ Quintũ est. qz crede alicui
subito sine deliberatõe z sine inspiratõne z sine mo-
tiuo sufficiẽti ẽ leuitas mẽtis. vt dr eccli. xix. Qui
cito credit leuis ẽ corde. Crede vo alicui cũ discre
ctõe l' inspiratõe vel motiuo sufficiẽti. nõ leuitas
cordis ẽ. sic facit ille q̃ credit articulos fidei. talis
enim hẽ sufficiens motiuũ ad credendũ. Inducit aẽ
autoritate dine doctrie miracul' ofirmate. z ampli9
interiori istinctu dei illuminantis. vtz i pncipio isti9
ca. Et io talis nec leuit credit. nec rõem meriti tol
lit. Nec btus tho. secda sede. q. ij. arti. ix. in so. ij.
ar. Et tercio scrip. sen. di. xxiij. arti. iij. q. ij. i so.
pmi argu. ¶ Qz fides ex parte obiecti scz
pme veritatis non variat. ¶ Capi. x.

Tercio pncipalit circa fidem considerare
debem9 augmẽtũ. ¶ Vbi nota. qz fides
potest dupliciter cõsiderari. Vno mõ ex
parte obiecti de quo est. Alio mõ ex parte sbiecti i
quo est. ¶ Primo ex parte obiecti de quo ẽ. et tũc
cum obiectum fidei sit pma veritas que est deus.
et hic nõ variet nec augeat nec minuat. sic nec fi
des. ¶ Secdo mõ potest fides cõsiderari ex parte
sbiecti in quo est. et sic fides tam ex parte fidelium
credentiũ q̃m ex parte creditoz variat auget z di
minuit. triplici rõne. scz oditõnis tpis. diffusiõis
lumis. dispositõnis homis. ¶ Primo variat rõe
conditõnis tpis. Quãuis aũt sit eadẽ fides quam
habemus de christo et quã habuerunt antiqui pa
tres. tñ qz ipi pcesserũt christũ et nos sequimur. ea.
dem fides diuisis verbis a nobis et ab eis signatur

Nam ab eis dicebat. Ecce vgo cõcipiet et pariet
filiũ. que sũt vba futuri tpis. Nos aũt idẽ repnta
mus p vba pteriti tempis dicẽtes. quia cõcepit et
pepit. vñ modo peccaret mortaliter qui mõ suaz fi
dem ptestãdo dicẽt christũ nascitur qõ ãtiqui pie
et veraciter dicebant. Hec bẽus tho. pma sẽe. q.
ciij. arti. iiij. m cor. q. ¶ Est etiã notandũ. q fides
de misterio incarnatõis fuit eadẽ apud omẽs. di.
uersimode tñ fm diuũsitatẽ tempor et psonarum.
Vñ hugo ꝗ sancto victore sic dicit. Fides media
tors different fiuit ante legem sb lege et tpe gre.
Nam ante legem creator credebatur et ab eo salv
et redemptio expectabatur. per que vo et quomõ
eadẽ salv cõplẽda et pficiẽda esset exceptis paucis
quibus hoc scire singulariter i munere datuz erat
a ceteris fidelibz nõ cognoscebat. Sub lege autẽ
psona mediatoris mittẽda pdicabat. q aũt ipa p
sona foret homo vel angelus vel deus nõdũ mani
festabat. soli hoc cognouerũt qui p spm illumiati
erant. Sub gra aũt manifeste pdicat et creditur
modus redẽptõis et qlitas psone mediatoris.
Bẽus aũt tho. melius declarat idẽ dicens. Licet ea
dem fuerit fides omi tpe de misterio incarnatõis
apud omẽs. diuũsimode tñ fm diuũsitatẽ tpm z pso
naz. Nã añ statũ pcti ho hũit explicitã fidẽ de icar
natõe christi. fm q incarnato ordiabat ad ꝛsũma
tõez glie. nõ at fm q ordiabat ad libatõez a pcto
p passionẽ z resurrectõnẽ. qe ho nõ fuit psciv pcti
post pctm aũt ho hũit fidẽ explicitã non solũ de in
carnatõe christi. sz etiã de passione et resurrectõe q
bus hũanũ genv libabat. Tempe vo gre reuela
te tenent tam minores qz maiores hre fidẽ explici
tã de his q m eccia ꝓponunt. sic sũt articuli incar
natõis z ẽ. Hec bẽus tho. scda scẽe. q. ij. arti. vij.
m cor. q. p totũ. Ita q remoti a christo. s. qui fu
erũt ante legẽ habuerũt fidez de incarnatõne chri
sti. qe multis eor facta fuit reuelatio. Similit gẽ
tiles habuerũt fidem de incarnatõne christi. quia
multis gentilium facta fuit reuelatio de christo. vt
iob qui dixit. c. xix. Scio q redemptor meus vi
uit. Et sibilla etiã pnunciauit quedã de christo. s.
de eius natiuitate passione resurrectõne. z de eius
aduentu ad iudiciũ. Inuenit etiã i historijs roma
nor. q tpe ꝛstãtini augusti et syrene mris eius fuit
qdã sepulcrũ m q iacebat ho aureã lamina hns i
pectore m qua scriptũ erat. xps nascet de vgine et
credo i eũ. Hec. b. t. scda. ij. q. ij. arti. vij. m solu.
iij. ar. Quãto aũt aliq magis fuerit ꝓpmq christo
tanto magis explicite fidem habuerũt de christo.
Unde greg. fm incremẽta tempor creuit scia san
ctor prm. et qnto vicinores extiterunt aduentui
saluatoris. tãto sacmenta salutis plenius pcepert
Vñ audiũt bti oculi q vidẽt q vos videtis. Luc. x
et io. xv. Omia quecũqz audiui a pre meo nota fe
ci vob. Et ꝓpt h bẽus io. qe fuit ꝓpmqssimus salua
tori expsse cognouit aduentũ christi in carne. vñ
dixit. Ego vidi et testimoniũ phibui. qe hic ẽ filius
dei. et etiã expsse cognouit eũ venturũ ad passionẽ
vñ dixit. Ecce agnus dei pnunciãs eius immolatõ
nem futurã. ¶ Sed forte dicẽs. q hoes baptista
non cognouit expsse incarnatõez et passionẽ chri
sti. eo q dubitando petiuit dicens. Tu es qui vẽ.
turus es z ẽ. Dico q triplex est dubitatõ. ¶ Prima
est infidelitatis qualis fuit in iudeis. z talis in hoe
baptista nõ fuit. ¶ Secda est tarditatis qualis fu
it in discipulis eũtibz i emaus. et talis etiam in hoe
baptista non fuit. ¶ Tercia est amoris siue pieta
tis. que quidẽ nõ est dubitatio sz horror quo aia ad
modũ dubitãtis se hr. et hec fuit in hoe baptista.
Ambrosius nõ fide sz pietate dubitauit. horrebat ei
ex pietate q dei filius ad infernũ descendet. Hilari
us vero et chrys. dicũt. q nõ qsiuit. qe ipe ignora.
ret vel dubitaret. sz vt p christũ eius discipulis satis.
faceret. vñ et xps ad discipulorũ instructõem ni.
dit signa opera oñdens. Hec bẽs tho. vbi sup. q.
ij. arti. vij. m solu. ij. argumẽti. ¶ Qe fides
variat ex parte fideliũ et ex pte creditor. Ca. xj

Secũdo variat fides ex parte fideliũ z ex
parte creditor rõne diffusionis lumis.
Licet em eadẽ fides sit in maioribz et mio
ribz: platis et sbditis. tñ sapiores tenent de credẽ
dis hre noticiã plenorẽ. Qõ tali rõne oñdo. Ex.
plicatio ẽdendor fit p reuelatõem dinaz. eo q cre
dibilia rõnẽ naturalẽ transcendũt. Vñ sicut reue
latio dina quodã ordie ad angelos inferiores p su
piores venit et ad hoies p angelos. Ita explicatõ fi
dei venit ad inferiores homies p superiores. Ex qua
rõne facio aliã rõem sic. ¶ Secda rõ ad idem et ẽ
cõfirmatio pcedẽtis ẽ talis. Sic em angeli supio
res qui inferiores illuminant de dinis hnt noticiaz
plenorẽ. Ita supiores hoies ad quos ptinet alios
erudire de credẽdis tenent hre noticiã plenorem
z ea magis explicite crede. Hec bẽus tho. secda. ij.
q. ij. arti. vij. m cor. q. p totũ. ¶ Ad maiorẽ tamẽ
euideneiã pdictor ꝓpter solutões argumentoruz
nota hic septẽ. ¶ Primũ est. q ad pceptũ carita.
tis omnes eqliter obligant. eo q est de necessitate
salutis. sed crede explicite non est de necessitate sa
lutis aliqualiter qntũ ad omes. sz solũ qntũ ad ma
iores q ex eo q officiũ hnt alios instruendi plura
tenent explicite crede qm minores. vbi sup m so. ij.
ar. ¶ Secm ẽ. q simplices cũ nõ teneãtur oia ex
plicite crede nõ sũt examinãdi ꝗ sbtilitatibz fidei. n
qn habet suspicio q sint ab hereticis depuati qui i
his q ad sbtilitatẽ fidei ptinẽt solent fidẽ simpliciũ
depuare. vbi sup m so. ij. ar. ¶ Terciũ ẽ. q si sim
plices i sbtilitatibz fidei ex simplicite deficiãt eis nõ
imputat. et pcipue si nõ mueniant doctrie puerse
ptinacit adherere. vbi sup m so. ij. ar. ¶ Quartũ
est. q minores nõ hnt fidẽ implicitam maiorũ. nisi
quatenus maiores adherent doctrine dine. et ex h
minores in credendo debẽt maioribz adherere. Vñ
apostolus pme ad cor. qrto sic dicit. Imitatores
mei estote sicut et ego christi. vbi sup i so. iij. ar.

Quintū est · q̃ cum hūana cogmtio non sit regula fidei sed veritas dīna · non p̄uudicat fidei simplicium qui credūt eos rectam fidem hr̄e error maior̄ nisi minores et simplices maior̄ errouibus in particulari ptinaciter adhererēt contra vmūsalis ecclesie fidem · vbi sup̄ in so · iij · · ar ¶ Sextū est · q̃ fides vmūsalis eccie non pt̄ deficere · dnte dno luce · xxij Ego aūt rogaui p te vt nō deficiat fides tua · vbi sup̄ i so · iij · ar · i fine. Que vba christ · exponēs primo q̃rit quare hoc dicit vel dixit soli petro ¶ Rn̄det christ · vt ondat q̃ difficilior̄ ⁊ piculosior̄ ē casus sup̄iorīs tanq̃ plati · Quid aūt rogauit sbdit · vt n̄ deficiat fides tua · Quare ergo negauit · Rn̄det christ · non dixit dns vt non neges · sz vt nō deficiat fides tua · vt scz finaliter non piret. Sic dr̄ aīma n̄ diūtere a deo que cito redit · Vel certe fides petri accipienda est gn̄aliter scz fides ecclesie que nunq̃ deficit neq̃ deficiet. Rō aūt q̃re fides eccie in gn̄ali errare nō pt̄ est · q̃ dīna p̄uidentia spū sācto eccīam suam dirigit vt nō erret. Sicut ipe pmisit io. xiij. dicēs · Q̃ spūssanctus aduemens docebit omnem veritatē de necessariis ad salutē · Et ideo licet papa in quibusdā factis particularibus errare possit vt cū iudicat de agris ō possessionibus vel de crimībus ꝓpter falsos testes. tamē papa in his que sūt ecclesie vmūsalis scz in his que ad fidem ptinent errare non potest ꝓpter rōnes p̄dictā · Dn̄ magis est stādum sentēcie pape ad quē ptinet de fide determinare quam in iudicio pfert · q̃z opinioni quorumlibet hoīm sapientū · Cū cayphas q̃muis neq̃z · tamē q̃ pontifex legit̄ etiam inscius ꝓphetasse. Jo. xi. Hec bēus tho · ix. q̃dlibeto · q · xvj. ¶ Septimus est q̃ maiores ad quos ptinet alios erudire tenentur de his que sūt fidei suo loco et tpe reddē rōnem · Sta dr̄ p̄me petri. iij · Parati semp ad satisfactōnem oī poscenti rationem de ea que in vobis est fide et spe ¶ Vbi nota verba et signa misteria. Primo enim dicit · parati semp. ad ondendū q̃ in p̄mitiua eccīa omnes gn̄aliter tenebant̄ reddē rōnem de fide sua et spe · quia omnes gr̄iam spūssancti receperāt · Vel q̃ in p̄mitiua ecclesia adulti accedebāt ad baptismum qui prius erant instructi vt de fide respondē scirent. modo aūt soli maiores tenent̄ qui officius acceperūt alios instruendi ¶ Secō dicit ratōnem reddē · Nā rōes sūt neccie ad instructōes ⁊ defensionē nō ad probtōnē · vnde rōnes fidei non sūt demonstrationes · sed q̃dā pruasiones ad remouēdus impedimenta fidei ondendo nō esse impossibile qd̄ i fide ꝓmit̄. Hec bēus tho. sēd a sēde · q. ij · arti · x · i solu · ij · ar · Dn̄ plati tenent̄ reddē rōnem per q̃sdam similitudines et pruasiones et manifestatōes effectuū · et p̄cipue p miracula ¶ Tercio dicit · oī poscenti · posset quis ex hoc arguere ergo infideli.

Rn̄deo et dico · q̃ infidelis si querit rōnem eorus que sūt fidei ad deridendum · tūc non est ei reddenda rō · Math · vij. Nolite scēm dare cambus · ⁊c̄ · Si vero infidelis rōnes querit vt instruat̄ · tūc iaz n̄ est canis · Dn̄ dicēdus est ei quid q̃d est credēdū quid q̃d faciendū · Glosa ibidē. Qui eccīastico magisterio p̄est doceat patientes · obstruat resultantes ·

¶ Q̃ fides ex parte credentiū variatur quatuor modis · ¶ Capi · xij ·

Tercio variat̄ fides auget̄ vel diminuit̄ rōne dispōnis hoīs · Nam fides potest esse maior in vno q̃z in alio. non rōne p̄me veritatis que cū sit vnica et simplicissima nō diuersificat̄ in credentibus · sz est vna in omnibus. tam̄ ea que materialiter credenda ꝓponunt̄ sūt plura · et sic ex parte credendorū psonarum ⁊ temporum potest fides accipi maior et minor · Et hꝰ triplici ratōne · ¶ Primo rōne maiorīs cogmtōis · sic. Qui expssiorem et ampliorez explicatōem de credibilibus hē maiorem fidem habz · sz talem hūt plati · vel talez debent hre maiores respectu minorum · q̃ ⁊c̄. Nam q̃ ea que sūt fidei explicite cognoscit maiorē fidē habet. q̃m qui ea cognoscit implicite. · ¶ Secō hoc idem ptz rōne maiorīs deuotōnis. sic. Nam veritati p̄me de qua est fides quidā deuotius se sbjciunt alijs · et fm hoc fides est maior i vno q̃z in alio ¶ Tercio rōne dīne infusionis · sic · Sicut em̄ fm maiorē capacitatē intellectus vnus magis cognoscit vitatem p̄ncipij q̃z alius · ita fm donum gratie vnꝰ magis cognoscit vitatē p̄mā q̃z alius · Hec · b. tho · sēda sēde · q · v. arti · iij · in cor · q. ⁊ in solu · argumentor · ¶ Potest q̃ ex p̄missis ꝛcludi q̃ fides aliquorū est magna · parua. viua · mortua · ¶ Prio fides ē magna. talis fuit fides mulieris chananee cui dixit dns · Math. xv. O mulier magna ē fides tua. Sup quo vbo dicit hiero · Mira aūt huius mulieris fides patientia et hūilitas p̄dicat̄. fides q̃p pe qua credidit sanari posse filiā suam. patientia q̃ totiēs cōtempta in p̄cibus pseuerat · humilitas q̃ se non cambus sed catulis compat. Secio inquit me filiorū panem non mereri. nec integros posse capere cibos · nec sedere ad mensam cū pie. sed cōtentatum reliquijs catulorum. vt p hūilitatē micarum ad pamis integri pueniam magnitudinem · ¶ Est autez notandū · q̃ fides crescit vel pficit q̃tuor modis. Primo cogmtōne q̃ntum ad actum rōnalis · et sic pficiens in cogmtōne dīnorum dicit̄ crescē vel profitere in fide. Secō ꝛstātia et firmitate q̃ntum ad actū irascibil̄. et sic martires dicunt̄ pfecisse in fide in sustinentia et constātia patientie · Tercio feruore et deuotōne q̃ntū ad actū ꝛcupiscibilis · et sic feruentes zelatores fidei dicunt̄ pfecisse in fide. Quāto actione q̃ntum ad actum exterioris opis. et sic actiui dicunt̄ pficē in fide. Ostendit̄ etiā fides alicuiꝰ esse magna q̃tuor modis. Primo vt alta de deo sentiat · Secō vt transitoria pro p̄mo eterno contemnat · Tercio vt in aduersis ō deo confidat Quarto vt a bono ope non desistat · ¶ Primo mō dicit̄ esse fides magna vt alta de deo sentiat · hanc habuit centurio cui dictus est a dno math. viij · Amē dico vobis · non inuenī tantā fidem in israhel.

Sed contra. nõ inuenit xps maiorẽ fidẽ in bta virgine et i aplis: certe sic Rndet chrisi. qꝑ maiorẽ fidẽ xps in cẽturione inuenit. qꝑ a nullo doctꝰ fuit Dñ sbdit chrisi. sup math. dicẽs. Credidit ei andreas sz iohãne dicẽte. Ecce agnus dei. Credidit petrus sz euãgelistãte sibi andrea. Credidit philippus sz legendo scripturas. Nathanael etiã prꝰ signũ dimitatis accepit. Jairus israel pnceps ꝑ filia sua petens nõ dixit dic vbo. sz rem ꝛlociter. Nichodemꝰ de fidei sacramento audiens ait. quõ pnt hec fieri. Maria z martha dicũt. dñe si fuisses hic ñ eẽt mortuꝰ frat meus. tanqꝫ dubitãtes qꝑ vbiqꝫ possit adesse christi potentia. Secdo mõ dr fides magna vt trãsitoria ꝑ eterno pmio ꝛtemnat. sic moyses habuit. hebre. xj. Fide moyses grãdis factꝰ negauit se eẽ filiũ filie pharaonis. magis eligẽs affligi cũ ꝓplo dei. qꝫ tpalis peccati hre iocunditatẽ. Ubi augꝰ sic ait. Maxime fidei est spernere iocũditatez. Tercio mõ dr fides magna vt in adusis de deo confidat. Cuiꝰ ꝛtraiũ fecit petrus math. xiiij. cui dixit dñs. modice fidei qre dubitasti. Re. expositõ nẽ in pncipio seqntis capituli. Quarto mõ dr fides magna vt a bono ope nõ desistat si statim cũ a deo petit non accipit. sic fecit mulier chananea. vt sup ptz in ꝗ eodẽ ca. Hugo aũt de scto victore in sentẽ. suus dicit. qꝑ duo sũt fm que fides dicit crescere. scz cognitio et affectus. fm cogtõem fides crescit qñ erudit ad sciam. fm affectuz. qñ ad deuotõem excitat et roborat ad ꝛstãtiã. Et sbdit ibidẽ. Quorũdã vo fides affectu ẽ magna. cogtõne parua. alioꝝ ecõuerso. Alij vo cognitõe et affectu fidem hnt magnã. Alij vo cognitõe et affectu paruã. Affectũ magnũ in fide magis laudabile eẽ qꝫ cognitõem magnaz. dñs mãifeste ondit math. xiij. vbi compauit fidez gno sinapis. qd qntitate paruum est. sed non virtute. Et idem sic ait. Melius est magis cõfiteri vnũ pncipiũ qm multa. qꝑ vbi multitudo ẽ. ibi pluralitas superflua aut vnitas imperfecta. et ibi ẽ ꝛfusio amplioꝰ. Meliꝰ ẽ creatorẽ pariter cõfiteri et saluatorẽ qꝫ creatorẽ soluz. qm qui creatorẽ dicit maiestatẽ cõfitet. qui saluatorẽ credit pietatẽ venerat. Itẽ magis bonũ hois est vt in deo suo et maiestatez inuenat qm oculo cordis cõtemplet. et hũanitatẽ quã oculo carnis speculetur. vt totus homo in deo btificet. Qꝫ fides aliquoꝝ est parua quatuor mõis. Ca. xiij.

Secundo fides aliquoꝝ est parua. Nota qꝑ fides aliquorum dicitur quatuor modis parua. scz cognitõne. dilectõne. duratõne. operatõne. Primo cognitõne. sicut est fides simplicium vel minorum respectu maiorũ vel prelatorum. Hec beatus thomas secda sede questione. secda articulo sexto. Ratio autez est talis. discipuli enim vt qui docentur non habent tantam scientiaz quantam habet magister et ille qui docet. sed minores et simplices se habent sicut qui docẽtur. maiores aũt et plati se habent sicut qui docẽt ergo ꝛc. tercio scri. sen. di. xxv. de explicatõne fidei. arti. j. q. ij. in solu. iij. ar. Ad cuiꝰ euidẽtiã nota hic duo. Primũ est. qꝑ maiores non semper dicuntur qui magis sciũt sed illi quibus incumbit officium docendi fidem. qui quãdoqꝫ peccatis exigentibus minus sciunt. ibidẽ. Secdm est qꝑ minores quibus non est cõmissum non tantũ tenentur scire. nec tantũ exigit qntũ ab illis qbus ex officio est cõmissum. Ibidẽ. q. ij. ar. ꝛtra. ij. Secdo fides est parua dilectõne. sicut fides informis respectu fidei formate. id est pfecte ꝑ caritatem. secda secũde qstione qrta articulo quinto i corpore questionis. Qui enim fidem sine caritate habet non seruit proprie deo. Cuiꝰ ratio est. quia licet habẽs fidem informem faciat qd deus precipit. non tamen facit sicut deus precipit. quoniã non facit illud ex caritate. Quod btus thomas dupliciter pbat. s. ex defectu qualitatis et vtutis. Primo ex defectu qualitatis. quia licet per fidem informem homo facit bonum. non tamen bene. Nam facere bene pertinet ad fidem formatam. tercio scripto sententiaꝝ distinctõne. xxiij. articulo qrto qstione secda in solutõne pmi ar. Secdo pbat idez ex defectu vtutis. sic. Actus bonus elicitur a virtute. vt infra. vtus. et infra. opatio: sed fides informis non est vtus sicut fides formata. Cuiꝰ ratio est. quia de ratione virtutis est. qꝑ non solum faciat ea que sunt vitutis vt qꝑ faciat iusta vel fortia. sed etiam faciat eo modo quo debet. qd non facit qui habet fidem informem. vbi sup immediate. di. xxiij. arti. j. q. ij. in solu. ij. ar. Tercio fides est parua duratõne. Qui enim non est constans in fide ita qꝑ hesitat. paruam fidem habet. tales habuit petrus qd ptz testimonio christi dicentis math. xiiij. Modice fidei qre dubitasti. Que verba chrisi. exponens sup math. sic dicit. Videns aũt ventũ validũ timuit. Chrisi. Talis ẽ nata hũana vt multotiẽs i magnis recte se hns in minoribus reprehendat. vt sibi dicat. modice fidei qre dubitasti. Et sbdit. Et cũ cepisset mergi. Chrisi. vt monstraret dñs qm non venti immissio. sed illius modica credulitas periculũ opabat dixit. modice fidei. in quo monstrat qꝑ neqꝫ ventus neqꝫ aliqd aliud nocere potuisset si firma fides fuisset. Dñ bern. de duodecim gdibus hũilitatis sic dicit. Qualis sit cuiꝰ qꝫ fides tribulatio pbat. Modice aũt fidei sunt illi de quibus dicit luce. viij. Ad tempus credunt et in tempore temptatõis recedunt. et hij radices non habent. Que verba exponunt Eusebius. gregorius. cirillus. et beda. Primo eusebius. sic. Quidam vero cum in mentis ꝑposito receperint verbum dei aduenente aduersitate facile extinguũt. de qbꝰ dr. hij sũt qꝫ cũ audierit suscipiũt vbũ. z hij qꝑ radices scz pfecte firmitatis nõ hnt ad tẽpꝰ credũt ꝛc. Secdo greg. in omelia sic exponit. Multi bone operatõis inicia proponunt. sed fatigati mox aduersitatib vel temptationibus que ceperint inchoata derelinquunt.

Petrosa ergo terra humorem non habuit · qe hoc
qd germinauerat ad fructꝰ pseuerātiā ñ pducit ·
Tercio exponit cirillus · sic. Quidam cum intrant
eccīam libenter attendunt dīna misteria · eo q̃ mis
sam p̄dicatōnem libenter audiunt · ſ̃ cū d̄ missa vel
p̄dicatōne recedūt · a bono ꝓposito qd habuerūt
cito desistūt · et ex leui volūtate cum ecclesiam sūt
egressi sacrarū disciplinaꝝ obliuiscunt · Tales sūt
similes ouo qd est de facili cōuertibile et mutabile ·
¶ Quarto beda exponit sic dicēs · Multi audiētes
disputatōem contra auariciā vel luxuriā vel alia vi
cia dicunt contemptores seculi et castos homīes ⁊
vtuosos esse beatos · Sed vbi spēs ocupiscibiles
eoꝝ obtutibꝰ vel aspectibꝰ p̄sentant · mox ab eis re
cedit quidq̃d recte cogitauerit. Et sbdit cām isto
rum dicens · qe hñ radices pfecte caritatis nō ha
bēt et firmitatis · Sapi · iiij · Adulterine plantatō
nes non dabunt radices altas · Eccli · xxiiij · In ele
ctis meis mitte radices · Ratō aūt quare arbor ra
dices non hē aliqñ est · qe mimis sepe trāsplantat ·
tales frequēter de bono in malū mutant · q̃ nō sūt
radicati in bono · Dñ isti sūt d̄ familia saulis qui in
ter ꝓphetas erat ꝓpha · et inter stultos erat stultꝰ ·
¶ Quarto fides est parua opatōne · Vbi sciendū
q̃ fides que est sine dilectōne et opatōne est imamis
q̃ntum ad tria · Primo q̃ntū ad susceptōnem gre
quā non meret de cōdigno neq̃ de cōgruo ille qui
fidem habet nō diligendo neq̃ opando. Secdo q̃n
tum ad retributōem · eo q̃ hñs fidem sine caritate
et sine opatōne non meret aliqd · neq̃ bonum tpa
le neq̃ spūale · neq̃ celeste · Tercio q̃ntuz ad dispo
sitōem · Nam qui fidem informē hē et nō opat · ñ
se disponit neq̃ qd in seipo est facit ad aliqd merē
dum et obtinendū · Fides vero informis cuz opere
non est mamis · eo q̃ hñs eam et operās seipm di
sponit ad multa · vñ fides informis cū opere valet
ad multa · Re · infra · opa facta in pcto mortali ·
¶ Qe fides aliqua dr̄ viua et q̃re · ¶ Ca · xiiij ·
Tercio fides aliquoꝝ dicit esse viua · Vbi
nota · q̃ illa ꝓprie dicunt viuere que ex
se motū et opatōez hnt · Sic spū aliter il
la fides dr̄ esse viua que p dilectōnem ⁊ opatōnem
meret et tendit in deū · Dñ apos · ad gala · v · Fi
des est que p dilectōem opatur · Vbi aug̃ sic dic
Media que sunt inter vicia et vtutes nec fugiēda
sunt nec appetenda · sed fides non vtiq̃ est ociosa ·
quia fides sine operibus non saluat · sed fides que
opatur p dilectōnem · scz dei et proximi · Et sbdit au
gus. Opus fidei ipa dilectō est · sine dilectōne fides
mamis est · cum dilectōne vero fides est christiani ·
sine dilectōne vero fides est demonis · Nam demo
nes et credūt et contremiscūt · Hec aug̃ in libro
de caritate. ¶ Nota etiā · q̃ fides cū caritate opat
meret ⁊ efficit q̃nq̃ bona · s · pmo purificat a cul
pa · secdo nobilitat in natura vel forma · tercio triū
phat in pugna · quarto liberat a sentētia vel pena ·
quinto beatificat in patria · ¶ Primo fides cum
caritate purificat a culpa · Vñ actuū · xv · Fide pu
rificans corda eoꝝ · Beati sup hoc vbo sic dicit · Nō
circūcisione carnis illos mūdari opus est quoruz
fides corda purificat · Vbi nota · q̃ macula ⁊ im
puritas cuiꝰlibet rei ex hoc pcedit · q̃ rebus vilio
ribus immiscetur · qd tali ptz exemplo · Non enim
argentum dr̄ esse impurū ex pmixtione auri p qd
melius vel p̄ciosius reddit · sed ex pmixtione stan
gni vel plumbi · Cum g̃ ratōnalis creatura digmior
sit omibus tempalibus et coꝝpalibus rebus · iō im
pura reddit ex eo q̃ rebꝰ tpalibꝰ et caducis se sub
icit p amorē · Sed dū tendit in deū p fidem formatā
que est p̄ncipium accedendi ad deū · vt dicit apos ·
ad hebre · xj · Accedentē ad deū oportet crede · tunc
pura efficit · et virtute caritatis pficit · Et hoc mō
ꝓprius effectus fidei est corda purificare · secda secde
q · vñ · arti · ij · in cor · q · Ad purificatōem aūt cor
dis q̃tuor requirunt · scz infusio gre · assensio ami
me · contritio vel displicentia culpe · remissio culpe vel
macule · que ad iustificatōez impij requirunt · Re
q̃re infra · Justificatio · ¶ Secdo fides cū caritate i
nata nobilitat · Vñ apos · ad gala · iiij · Odēs filij dei
estis p fidem · Et hoc p̄mo est necessariū · q̃a sic di
cit aug̃ in libro de fide ad petr · Sine fide nemo pt
ad filioꝝ dei numerū puenire · neq̃ sine pfecta fide
ad meritū · et multo minus ad pmiū · Secdo est p̄
ciosium · Vñ io · j · Dedit eis p̄tatem filios dei fieri
his qui credunt · ⁊c̄ · Re · expositōem hui̇ꝰ sup · fa
ma · pmo ca. ¶ Tercio fides triūphat in pugna ·
Vñ apos · ad ephi · vj · In omibus sumentes scutū
fidei in quo possitis omia tela nequissimi ignea exti
guere · Tela ignea sūt temptatōnes et astucie ne
quissimi dyaboli · et dicunt ignea · quia de vicio in
viciū incendunt · Ad hec extingnenda debemus as
sumere scutum fidei · et merito dicit fides scutum ·
quia sicut scutum hē tres angulos · ita fides · Pri
mus angulus est de penis eternis · Secdꝰ est de bo
nis eternis · Tercius est fides christi mediatoris ·
Ita q̃ fides hec tria oñdit · Primo enī oñdit his q̃
sūt impugna infernale patibulū vel supliciuz si vi
cti fuerint · Secdo oñdit eis regnum eternū eis pa
ratum si vicerint · Tercio oñdit his qui sunt in pu
gna christum in exemplū · Et hoc tribus modis.
Primo vt ducem strenuissimuz · Jo · penult · Con
fidite ego vici mundū · Augꝰ · Magna consolatio
est membris ex capite · Gregorius · Si passio dñi
ad memoriam reuocet ⁊c̄ · Secdo vt adiutorē for
tissimū · pme · ad cor · x · Fidelis deus qui nō patiet
vos temptari sup id qd potestis ⁊c̄ · Re · infra · tē
ptatō · ¶ Tercio fides oñdit his qui sūt in pugna
christum vt remuneratorem liberalissimū · propter
qd bēus stephanꝰ cum pateret vidit celum aptuz
et iesum stantē a dextris dei · ¶ Quarto fides pfe
cta caritate libat ab extrema sentētia · Ita dr̄ io · iij ·
Qui credit in eum non iudicat · qui aūt non cre
dit iam iudicatus est · q̃ non credit in nomīe vnige
niti filij dei · Que vba exponūt christ · ⁊ alchimꝰ ·

Primo chris. sic. Qui credit inquit. nõ qui inuesti
gat p rõnes. Nam vt dr puer. xxv. Qui pscru-
tator est maiestatis oppimet a gloria. Sup quo
vbo glosa sic dicit. Quemit sepe vt qui maioui pdi-
ti scia fulgebãt. ad vltimũ plus volẽtes sape q̃z sit
hũane fragilitati ocessum. in foueã decidãt. Et p
bat exẽplo. qe sicut mel immoderate sũptuz nõ de
lectat. sz sensũ dum nõ capit rumpit. Ita de nimia
inquisitõne dinorũ contingit. Et sbdit glo. ibidẽ.
Dulcis q̃z est inq̃sitio dine maiestatis. sed qui vlt
modũ querit ab ei gloria oppimit. Quõ autem
rõ hũana meritũ auget vel minuit. Re. sup. c. ix.
Secdo mõ alchim pdicta vba exponit sic dicẽs
Qui credit in eum et adheret ei vt membruz capiti
non iudicabit. Et sbdit otrariũ ibidẽ. Qui aũt n
credit iã iudicatus est. Qd aug. chris. grego.
exponũt. Primo aug. sic. Quid dictuz spera
bis de eo q̃ nõ credit nisi qi iam ẽ iudicat ita dic.
Qui aũt nõ credit iaz iudicatus ẽ. Et sbdit aug
Nõdum apparuit iudiciũ. sz iam factũ ẽ iudicium
Nouit em dns qui sũt eius. Nouit q̃ pmaneãt ad
coronã. et q̃ pmaneãt ad flãmam. Secdo chris.
sic exponit. Qui nõ credit rc. Aut hoc dicit qe iesũ
discredẽ impenitẽtis suppliciũ ẽ. esse em extra lumẽ
etiã fm se maximũ suppliciũ est. Tercio mõ chris
sic exponit p hec vba. Qui nõ credit rc. qd futuz
est demõstrat. Sicut em qui occidit hoiem et si nõ
dum sentẽtia iudicãtis sit damnatus. rei tamẽ na
tura cõdemnatus est. ita et q̃ incredulus est. Sic
et adam qua die cõmedit mortuus ẽ. id est sentẽcia
mortis data est. Quarto greg. xvj. li. moz. ex
pomit sic dicens. In extremo iudicio aliq̃ non iudi
cantur. z pereunt. d quibus hic dr. Qui nõ credit
iam iudicatus est. Non em tunc eoz causa discuti
tur. qui a cõspectu districti iudicis iã cũ damnati
one sue infidelitatis abscedũt. Professionẽ vo fidei
retinẽtes. sz pfessionis opa non habẽtes redargu
unt vt pereant. Et pbat exemplo tali. Princeps
nanq̃z terrenus rem publicaz regens aliter punit
ciuẽ interius delinquẽtem. atq̃z aliter hostem exte-
rius rebellantez. in illo scz i ciue delinq̃nte iura sua
cõtulit. contra hostẽ vo bella mouit. dignaq̃z eius
malicie tormẽta retribuit. de malo vero ei qd lex
habeat nõ req̃rit. neq̃z enim lege necesse est puniri
eum qui nunq̃m lege potuit teneri. Et sbdit iohes
causã dictorũ. scz q̃re talis odemnatur et iudicat
dicens. Quia nõ credit in nomie vnigeniti filij dei
Sup quo vbo alchim sic dicit. In hoc enim solo
nomie est salus. Non em deus habz multos filios q̃
pnt saluare. hũc hẽ vnigenitũ p quẽ saluet. Et ita
q̃nto fides bẽificat in pria. Ita dicitur marci. xvj.
Qui crediderit et baptisatus fuerit salus erit. qui
vo nõ crediderit odẽnabit. Signa aũt eos q̃ cre
diderit hec sequent. In quibo vbis tangit tria.
Primo cdẽtiũ vtilitatẽ. ibi. Qui cdiderit. Dñs the-
ophil sic dicit. Nõ em sufficit crede. nam q̃ credi
derit et nõdũ ẽ baptisat sz cathecumius. nõdũ est
perfecte saluatus. Et gregorius i omelia. Fortas
se autem vnusquisq̃z apud se ipm dicit. Ego iam
credidi. ego sum baptisatus saluus ero. Verum
dicit si fidem operibus teneat. Et augustinus i ser
mone. xxij. Fides appellata est ab eo qi sic due sil-
labe sonant. Cum enim dicitur fides. pma sillaba
est a facto. secunda a dicto. Interrogo autem te
vtz credas. dicis. Credo. fac qd dicis et fides est.
Secdo tãgit incredulozz dãnatõem. ibi. Qui ñ
cdiderit rc. id est q̃ nõ hẽt fidez p dilectõem opantẽ
qe sine fide impossibile ẽ placẽ deo. Nota qi dixit.
Qui nõ cdiderit. et nõ dixit. q̃ ñ baptisat fuerit.
innuẽs baptismũ sine fide nihil pficere ad salutez
Qua ppter et si martiriũ loco baptismi habem et
sufficit ad salutẽ. Hi tñ non facit pena sz fides. Nam
absq̃z fide q̃d est martiriũ nisi pena Qd g̃ fides alte
ri potest dare. sola nõne valebit obtinẽ. Re. exposi
tõem hui autoritatis. scz q̃ nõ crediderit sup im-
mediate. Tercio tangit fideliũ p miracula ofir-
matõez. ibi. Signa aũt eos qui crediderit rc. In
quo vbo tangit miracula quo ad tria. Prio qn
tum ad ea que sunt supiora nature. ibi. In nomie
meo demonia eicient. dicit ergo. Signa aũt eos q̃
crediderint hec seq̃ntur. Sup quo vbo greg. sic di
cit. Nunq̃d quia hec signa nõ facim nõ credim
Et rndet. qi hec in exordio necessaria fuerũt vt fi-
des miraculis nutriret. fide autem ecclesie confir-
mata non sũt necessaria Et pomit ad hoc tale exem
plum. Cũ arbusta plãtam tã diu aquã fundim
quousq̃z ea in terra oualescere videam. at si seml
radicem fixerint. irrigatõ cessabit. Primo g̃ tã
git miracula quo ad supioza nature dicẽs. In no-
mie meo demonia eicient. id est i vtute mea vel in-
uocatõe nomis mei vel i potestate mea nomiabili.
hec omia ad lrazz sũt impleta. Sepe em apos. demo
nes eiecrunt. sicut paulus a puella. Actuuz. xvj.
Linguis nouis locuti sũt. Act. ij. Serpẽtes tule
rũt. Dñs paulus act. xxviij. Viperaz que manui
sue adhesit in ignẽ piecit. Venenũ biberũt. Johes
bibit nec inde aliqd malũ sensit. Egros multos sa-
nauerũt. in actibo apl'oz fere p totũ. Et qe miracu-
la spũalia sũt maioza corpalibo. testãte bẽo grego
rio q̃ dicit. qi tãto miracula sũt maioza quãto sunt
spũalioza. et q̃nto p hec nõ corpa sed anime suscit-
tant. ideo pdicta verba omia vtute fidei spũaliter
sũt impleta et implent quotidie in ecclesia christi.
Quotidie em ab obsessis cordibus demones expel
lunt. qñ p cõfessionem peccata purgant. linguis
nouis loquunt qui nouitatem vite iusticie et do-
ctrine. qui pacem corporis tpis et eternitatis. qui
curatõnem culpe et miserie docent et predicant.
Serpẽtes tollũt. dũ fraudulentas demonũ sugge
stiones elidunt. Job. xxvj. Obstetricante manu e
ductus est coluber tortuosus. Mortiferum bibit
nec ei nocet. dũ q̃s psuasiones pestiferas audit. s.
detractõis adulatõis et taliũ. sz ad op vel osensũ
non pducit. cũ scz talis nec osentit nec applaudit.

ffides

Sed minus est difficile talia audire sine damno. Sup egros manus imponent et bene habebunt. dum p bona exempla maiorum minores instruunt Johis. xiij. Exemplū dedi vobis ꝛc. ita q̃ in autoritate supiꝰ allegata. s. Signa aũt eos. ¶ Primo tãgit miracula que sũt supiora nature. ibi. In nomine meo demonia eijcient. ¶ Secdo tangit miracula que sũt conformia nature. ibi. Linguis loquẽtur nouis. ¶ Tercio tangit miracula que sũt inferiora nature. ibi. serpentes tollẽt. Re. infra. miraculũ. Similiter q̃ fides formata bẽficet in patria habet iohis. iij. Sicut exaltauit moyses serpentẽ in deserto. ita exaltari oꝫ filiũ hoīis vt omnis qui credit in ipm nõ pereat. sed habeat vitam eternam. Qd exponẽs augꝰ in libro de baptismo paruulorum sic dicit. Sicut ergo tũc qui aspiciebat exaltatũ serpentẽ et a veneno sanabat et a morte liberabatur. Sic nũc qui cõformat similitudini mortis christi p fidem et baptismũ eius. ꝛ a peccato p iustificatõem. et a morte p resurrectõnem liberat. vñ subdit. Sed habeat vitam eternã. Augꝰ. Hoc aũt interest inter significatũ. imaginem. et rem ipam. Quia illi sanabant a morte ad vitam tpalem. isti aũt vt habeant vitam eternam.

¶ Q̃ fides aliquoꝫ dr̃ mortua. ¶ Ca. xv.

Dicarto fides aliquoꝫ est mortua. Sicẽ illa ꝓprie dicunt viuere que ex se mouẽtur et operant. vt ptꝫ in ꝓncipio ꝓcedẽtis capituli. Ita p oppositũ illa dicunt mortua que carent sensu motu et opatõne vel actu. vt dicit. b. tho. q̃rto scrip. sen. di. xiiij. de effectu pentẽtie. arti. iij. q. ij. in cor. q. Sic a simili illa fides dicit esse mortua que nec sensu viget dilectõnis que est ex caritate nec actum nec motũ habet meritorie opatõnis. Nec aũt fides a doctoribus vocatur fides informis. eo q̃ non est socia caritatis sicut fides formata. ¶ Ad maiorem tñ euidentiam ꝓdictoꝫ nota hic duo. ¶ Primus est. q̃ fides informis differt a fide formata q̃ntum ad q̃tuor. scz q̃ntum ad vuacitatem. luminositatẽ. mercedem. felicitatem. ¶ Prio q̃ntum ad vuacitatem differt. Sicut enim lumen quod est in vmbra differt a lumine radij. eo q̃ lumen qd est in vmbra est tenebris admixtum infrigidatũ ac mortuũ. Lumẽ aũt radij est clarũ calidum atq; viuificus. Sic lumen fidei informis ẽ admixtum tenebris peccatoꝫ et est frigidũ dilectõe p ximi et dei. et est etiã mortuũ respectu bonoꝫ operꝫ. Lumẽ aũt formate fidei est sicut lumẽ radij qd nõ est admixtum tenebris pcẽtoꝫ. et ẽ calidũ. eo q̃ fides formata est socia caritatis. et est viuificũ q̃a fides formata efficit opa meritoria. ¶ Secdo dr̃t q̃ntum ad luminositatẽ. Nam lumen formate fidei ẽ vt lut lum diurnũ solis qd claritatẽ caliditatẽ et nobilitatẽ hẽ. Lumẽ aũt fidei informis est sicẽ nocturnũ lumen qd obscuritatẽ frigiditatẽ et ignobilitatem vel infructuositatẽ habet. ¶ Tercio dr̃t q̃ntum ad mercedem vel vtilitatẽ. Nã qui habꝫ fidem formatã est in eccia vel de ecclesie dei numero. et merito vt dicat cũ ps. Particeps ego sum oim timentiuꝫ te ꝛc. Qui aũt habet fidꝫ informẽ licet sit de ecclesie numero. non tñ merito. Cuiꝰ ratio est. q̃ sicẽ mẽbrũ aridũ vel ꝓcisuꝫ nõ participat vitam a corde a capite et a mẽbris. Sic fidelis qui est in pcto mortali effectum non participat passiõis christi nec meritũ fideliũ sentit. ¶ Quarto differt q̃ntũ ad felicitatem. Nam aliter se habet de illo qui laborat in vinea vel in agro alicuiꝰ dñi tempalis. et aliter de illo qui laborat in vinea dei. Licet enim qui seruit in agro vel in vinea alicui dño tpali q̃ntuncũq; peccator vel malus aliqd bonũ tpale a dño pcipere mereat. et q̃ dñs tenet respicere nõ q̃litatem facientis sꝫ operis. non tamẽ laborans in vinea dñi hñs fidem informẽ a deo meret bonũ celeste. Cuiꝰ ratõ est duplex. Prima est. q̃ licet qui est ĩ peccato mortali sicẽ est q̃ habet fidꝫ informẽ faciat qd deus vult non tamen facit eo modo quo deus vult. sicut licet talis faciat bona. nõ tamen facit bene. sicut facit qui habet fidem formatam. Secda rõ est. q̃ licꝫ talis scz habẽs fidẽ informẽ faciat aliq̃d ꝓpter deũ non tamẽ deus est ꝓncipale mouẽs ad faciendũ illud. sed mouet ad aliqd bonũ faciendũ vel timore pene quã ꝓter peccata sua timet incurrere. vel alia vtilitate quã intendit natura vel fides informis. ifides aũt formata oppositum facit. ¶ Secdo notandum est. q̃ aliqñ inuenit fides sine opere. aliqñ cũ opere. aliqñ cum crimine. aliqñ opꝰ sine fide. ¶ Primo aliqñ inuenit fides sine ope qualis est fides iformis. et talis est mortua vt dr̃ iacobi. ij. ifides sine operibꝫ mortua est. Expositor. ifides sine ope interiori. id est sine dilectõne caritatis est mortua. Dñ augꝰ. Sicut corpus sine aĩma mortuũ est. ita aĩma sine caritate que est vita anime mortua reputabitur. Secdo mõ exponit. sic. ifides sine operibus exterioribus mortua est. Nã ad fidem req̃rit nõ solum actus interior scz credẽ vel assentire. sꝫ etiaꝫ actꝰ exterior scz ofiteri opari et facere. Dñ greg. Ille vere credit qui exercet opando qd credit. Et subdit. Quid ꝓdest si redemptori nostro p fidem iũgimur si ab eo moribus disiungamur. Tercio mõ exponit. sic. ifides sine opibꝫ sequẽtibꝫ fidꝫ mortua est. Nam quedã opera sũt que sequunt fidem formatã sicut effectus causam. vt purificare. iustificare. nobilitare. triũphare. bẽdicere. que nõ põtest facere fides informis. ¶ Sed forte posset quis arguere q̃ fides formata non semp req̃rit actũ exteriorem. sic. Sicut se habꝫ caritas ita fides formata. sꝫ caritas non semp elicit actum exteriorem nec ex hoc desinit esse caritas. qd ꝓbat bẽus greg. exẽplo solis dicens. Quia sicut cũ nube tegit nec videtur in terra. et tamen splendet feruet vel ardet in celo. sic occupata caritas intus per vim sui ardoris exurit. et foris flãmas opis non oñdit. eo mõ fides formata potest esse sine actu exteriori ꝛc. Rñ deo et dico. q̃ fides informis potest esse et est sine

actu exteriori. non tñ fides formata que fm aplm
est opans p dilectōnem. caritas aūt nunq̃ est sine
ope exteriori. q̃ fm greg̃. amor dei nunq̃m est oci-
osus. opatur em̃ magna si est. Si aūt opari desi-
mit amor non est. ¶ Vel dicendū q̃ caritas nō sp
elicit actum exteriorē fm greg̃. in casu quo opari
non est possibile vtile vel necesse. nunq̃m tamen est
caritas manēs caritas sine actu interiori. simlit ē
de fide formata q̃ntū ad opera exteriora. Si ergo
fides sine opib̄ mortua est. vel in effectu essentali.
vel in sbiecto ꝓpria qd nō viuificat. ¶ Sedo est fi-
des informis cum ope. et talis respectu p̃mij eter-
ni nihil pdest. ita dr̃ p̃me ad cor. xiij. Si habue-
ro omnē fidē ita vt mōtes transferam. caritatē aūt
non habeam nihil mihi pdest. Expositor. Si habu
ero omnē. id ē pfectā fidē. ita vt mōtes trāsferam.
id est transferri a deo impetrē sicut alexander qui
hūit tantā fidem licet informē vt posset montes ca
spios cōiungere. et iudeos intus includere. vt nar-
rat iosephus. Et sbdit. Caritatē aūt nō habeam ni-
hil mihi pdest. scz ad vitā eternā acq̃rendam.
Posset tamē ad euidentiā p̃dictor queri de tribus
¶ Primū est. quō alexander potuit hoc impetrare
cū eēt infidelis. Rñdeo et dico fm quosdā. q̃ tūc
sufficiebat credere deum remuneratorē bonorū et
malorum. Et q̃ alexāder hoc credidit ideo impetra
uit. ¶ Secōm ē. q̃re opatio miraculor magis at-
tribuit fidei q̃m alteri vtuti. ¶ Rñdeo et dico. q̃ fi
des fatet oīpotentiam. potentie aūt magis attribu
itur vtuosa opatio ꝛ miraculosa. Iterū. si fides le-
uat hoiem sup̃ posse nature. hoc est implet ipm op9
nature. et sic competit ei vt det posse sup̃ naturā.
Terciū est. q̃re fides informis hoc meret. scz opa-
tionem miraculor cū sit sine caritate. ¶ Rñdeo et
dico. q̃ non dat hec opatio miraculoruz fidei sine
caritate merito condigni. sed cōgrui si hoc exigat
vtilitas populi. licet autem fides informis nihil
valeat respectu premij eterni. valet tamen ad q̃n-
q̃. ¶ Primo ad diminutionem pene. non que debe
tur. sed que deberetur nisi faceret illa bona opera.
¶ Sedo valet opus in fide informi factū ad vitati
onem culpe. q̃ talis nō posset diu esse q̃n caderet p
pcm vnum in aliud. eo q̃ vnū peccatū est causa
alterius fm greg̃. ¶ Tercio ad habilitatōem gre-
nā per bona opa habilitat q̃s et disponit ad suscep-
tōem dine gie. ¶ Quarto ad assuefactōem bonor
oper. q̃ p bona opera homo se assuefacit ab bonū.
¶ Quinto valet ad occupatōem temporis. q̃ bene
opando nō omittit temp9 sicut fit vacādo ocio.
¶ Tercio ē fides cum crimine. vnde aplus p̃me ad
thimo. v. Primā fidē irritā fecerūt. Glosa aug9.
Primam fidem. id est p̃mum votum qd fecerūt irri-
tauerūt. vel a bono resiliendo. vel d nouo mortalit
peccando. Nam grauius peccat scienter peccās q̃
ignorāter. Verbi gra. Iste fornicat vel furat et il-
le. iste ex ignorātia. ille ex certa scia. constat q̃ sci-
ens guius peccat. q̃a magis cōtemnit. ita dr̃ luce
xij. Seruus sciēs volūtatē dñi et nō faciēs plagis
vapulabit multis. Sup quo vbo chrys. sic dicit.
Non em̃ similiter in omib̄ iudicant. sed maior co
gnitō fit maioris pene materia. Vnde sacerdos ea
dem peccās cum populo multo guiora patiet.
Quarto est opus sine fide. et hoc est periculosiz et
pessimū. Vñ apos. ad ro. xiiij. Omne qd non est ex
fide pcm est. Qd vbum bātus ambro. duobus mo-
dis exponit. ¶ Prio. omne qd non est ex fide. id est
omis infideliū vita est pcm. qd intelligit duobus
modis Primo sic. q̃ vita infidelium non pt esse si
ne peccato cū pcta sine fide nō tollant. Sedo mō
quia quidqd infideles agunt ex infidelitate est pec-
catum. Vñ sup allegato vbo apos. glo. sic dicit.
Omis infideliter viuens vel agens vehementer pec
cat. Hec bātus tho. sedā sede. q. x. arti. iiij. in solu-
tōne p̃mi ar. Et bātus augus. sup iohem sic dicit.
Hoc est peccatuz. s. peccatum infidelitatis quo te-
nent cuncta pcta. qd vnusquisq̃ si nō habeat di-
mittunt ei cūcta peccata. Re. infra. infidelitas.
Sedo bātus ambro. p̃dictū vbum exponit sic di-
cens. Omne qd nō est ex fide. id est. omne qd fit cont
conscientiam vt credam9 malū esse est peccatuz.
ita q̃ omne bonū qd facimus si est cōtra ꝛscientiam
est peccatū. nō tñ omne qd fit cuz fide. id est. cū cō
scientia est bonū. q̃ ꝛscientia erronea nō excusat.
Re. sup̃. cōscientia. Et infra ignorātia.
¶ Qz fidelitas serui pbat in q̃tuor. ¶ Ca. p̃mū

Idelitas. ¶ Nota q̃ fidelitas
est p quā proximi non nocem9
neq̃ p fraudē. neq̃ p doluz. vt
dicit. b. tho. p̃ma sede. q. lxx.
arti. iij. in cor. q. iuxta finem.
Laudat aūt fidelitas in q̃tuor
generibus hoim. Primo in suo ad dñm. Sedo in
amico ad amicum. Tercio in plato ad sbditum.
Quarto in mgro ad discipulum. ¶ Primo lauda
tur fidelitas i seruo ad dñm. Eccli. xxxiij. Si est ti
bi seruus fidelis sit tibi q̃si anima tua. Comprobat
aūt fidelitas serui p̃cipue in q̃tuor. scz in obedien-
do. acq̃rendo. custodiendo. dispensando. ¶ Prio
comprobat in obediēdo. p̃mi reg̃. xxij. Quis i om
nibus seruis tuis sicut dauid fidelis egrediens et
regrediēs et pgens ad regis imperiū. Vnde math̃
viij. Dico huic vade et vadit. et alij veni. et veni
et seruo meo fac h̃ et facit. Que vba exponēs hay
mo sic dicit. Possunt autē p sbiectos centurionis
virtutes naturales intelligi in quibus plurimi gē
tiliū pollebant. vel etiam cogitatōes bone vel male.
Malis aūt dicamus q̃ recedāt et recedent. sed bo-
nos vocemus et veniant. seruo quoq̃ nostro. h̃ est
corpori vt sbjciat volūtati dine. Sed heu quia m
ps. dr̃. Cor eor nō erat rectū cum eo. Luce. xij
Seruus sciens volūtatem dñi sui ꝛ nō faciens pla
gis vapulabit multis. ¶ Sedo comprobat in ac
q̃rēdo l' multiplicādo. Vñ ꝛ suo multiplicāti bona
dñi sui dr̃ marci. xxv. Euge serue bone et fidelis.